Mönnest ilmlikku säedussest.

Jummal on köiki asju siin ilmas lonud ja säednud ja Temma säedus on otsamatta ea.

Aega mudetakse kůll ůhte puhku ommas eddanemisses, nönda es köige se aaste sees mitte ůhte ainusiki päwa ei olle, kes omma körwalissega öige kohhe ehk ühtlanne olleks; agga meie watame siin lůhhidusse pärrast ůkspäinis nende kohtade peale se aasta samisse sees, kos need nelli aasta aega allustawad.

Need nelli tuttwad aasta aega agga on need:

1) **kewwade,** allustab sell 9mal Martsi ku päwal, kell 1, 53 minutid ommiku;
2) **suwwi,** allustab sell 9mal Juni ku päwal, kell 11, 1 minutid öhtu;
3) **süggise,** allustab sell 11mal Septembri ku päwal, kell 1, 5 minutid pärrast lõunat;
4) **talw,** allustab sell 9mal Detsembri ku päwal, kell 8, 35 minutid öhtu.

Meie ma käib päwa ůmber, láne poolt idda pole, just teisiti, kuida se pääw temma ůmber käima näikse; ja sedda aega, kos ta ůkskord päwa ůmber on sanud, ůitakse aastaks, mis just kuñni se wimase silma pilguni 365 päwa, 5 tundi ja 48½ minutid pikk on. Relja aasta sees saab neist 5 tuñnist ja 48½ minutist jálle ůks pääw; sedda lissatakse siis lissa päwa nimme all Februari ku otsa, ja on siis iggal neljandamal aastal 366 päwa. Ůks nisuggune 366 päwane aasta kutsutakse lissa päwa aasta, sest, et temmale ůks pääw jure lissatud on. Se te, kos peal meie ma ůks aasta kui teinegi aasta ja allati pä-

wa ůmber jookseb, kutsutakse ma-aasta-te ehk ekliptik. Ta on pikk 131 millioni pennikoormad ehk ůlle 900 millioni wersta. Ůks ainus million agga on jo tubhat korda tuhhat, ja ůks pennikorem teeb 7 wersta. Selle ni pikka te peal ruttab ta ka siis nönda wahwaste eddasi, et se ussinus jo opis ůlle innimesse möistusse lähheb. Ůks suretůkki kuul jookseb ůhhe minuti sees rohkem kui 10, ja ůhhe tuñni sees rohkem kui 600 wersta, se on: 5 ehk 6 korda kangemast, kui se köige kangem torm ehk tuul, mis orkan kutsutakse, ja mis mönnikord Afrika ja Amerika maal töuseb ja nönda waljuste puhhub, et sured metsad, kos tihti saddagi aastalisse puud sees on, kui linna mahha pühhib ja merde wiskab, et ůkspäinis must ja lagge ma järrele jääb. Ka selle suretůkki kuli jooksminne ei olle kui middagi se ma lendamisse wastu; sest temma lendab ühhe ainsa sekundi sees jo 4 pennikoormad ehk 28 wersta, ja ühhe ainsa minuti sees jo 240 pennikoormad ehk 1680 wersta. Ůks sekund agga on se kueskůmmnes jaggu ühhest minutist ja on nönda pikk, kui se aeg, mis sa prugid, kui tahhat omma sõbbrale ůttelda: terre, terre, wanna sõbber. Igga 24 tuñni sees kerutab meie ma eñnast ůkskord enda wöllla ůmber, ja se läbbi sůñnib meile ö ja pääw; sest neil kohtadel siin ma peal, mis se läbbi otse se päwa wastu tullewad, on pääw, ja neil teistel, mis temmast ärra pöratud on, on ö. Se pääw seisab meie ma wastu paigal, meie lähheme temmast möda, ja tulleb meile siis ette, kui olleks temma meist möda läinud idda ehk ommiku poolt láne ehk öhtu pole, nönda sammuti kui meile ette tulleb, et need puud ja oned naggu meie wastu ja meilt möda jookseks, mis te järes ehk ühhe jöe kalda